

The internationalization of science and its contribution to the universal science

Bilimin uluslararasılaşması ve bilimin uluslararasılaşmasının evrensel bilime katkısı

Recep Akay¹

Abstract

One of the leading reasons of the globalization of science and the transformation of science into an international interaction is the fact that transnational scientific organizations and mutual scientific studies are carried out intensively. These co-operation and organizations are physically not only just large projects that are described by the term “large facilities” but also they have become a large organization in which exchange of scientific information is made and for which scientists make thousands of kilometers per year. Internationalization turned into a “normal” phenomenon for the scientific community. Incentives given to international projects by countries are available not only for native scientists but also for all scientists from all over the world.

Relations in scientific studies gave rise to large increases in both theoretical and applied sciences especially after World War II. The main reasons for this increase are the promotion of the above-mentioned researches around the world and their being available for both native and foreign scientists. Financial sources are given to both native and foreign scientists, their expenditure are s of their conferences are covered, all the expenses of guest scientists are undertaken as well. Furthermore, masters or doctoral programs of foreign students are

Özet

Bilimin globalleşmesi ve uluslararası bir etkileşime dönüşmesine yol açan nedenlerin başında ülkelerarası bilimsel organizasyonların ve bilimsel ortak çalışmaların yoğun bir şekilde yapılması gelmektedir. Bu ortak çalışma ve organizasyonlar, sadece fiziksel anlamda, “large facilities” terimiyle açıklanan büyük projeler değil, aynı zamanda bilimsel bilgilerin karşılıklı değiş tokuş yapıldığı ve bilim adamlarının bunun için yılda binlerce kilometre yol yaptığı büyük bir organizasyon halini almıştır. Uluslararasılaşma, günümüzde bilim dünyası için “normal” bir olay haline gelmiştir. Ülkelerin uluslararası projelere verdiği teşvikler sadece yerli bilim adamlarına değil, dünyadaki bütün bilim insanlarına açıktır.

Bilimsel çalışmalardaki ilişkilerde özellikle 2. Dünya Savaşı’ndan sonra hem kuramsal hem de uygulamalı bilimlerde büyük artışlar meydana gelmiştir. Bunun başlıca sebepleri, yukarıda sözü edilen araştırmaların teşvikinin dünya çapında yapılması, hem yerli hem de yabancılara açık olmasıdır. Parasal kaynaklar hem yerli hem de yabancı bilim adamlarının emrine verilmekte, onların konferanslardaki giderleri karşılanmakta, ayrıca misafir bilim adamlarının da bütün giderleri üstlenilmektedir. Bunun yanında ülkeler tarafından, yabancı öğrencilerin yüksek lisans

¹ Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Alman Dili ve Edebiyatı, akay@sakarya.edu.tr

supported by countries.

veya doktora programları desteklenmektedir.

Keywords: Science, Internationalization, Cooperation, Project, Scientific research

Anahtar Kelimeler: Bilim, Uluslararasılık, Proje, İşbirliği, Araştırma

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Giriş

Uluslararası bilimsel çalışmalar bilimin globalleşmesini sağlayan en önemli araçlardır. Bu çalışmalar sayesinde tüm uluslar bilimsel birikimlerini birbirleriyle paylaşmaktadırlar. Bilimin sağlıklı gelişmesi ve kültürlerin birbirleriyle teması bu yolla daha sağlıklı işlemekte ve ön yargıların yıkılması sağlanmaktadır. Uluslararası bilimsel çalışmalar ayrıca ulusların bilim dünyasındaki gelişmelere katkı sağlamasına imkanlar sunmaktadırlar. Bu yolla tüm dünya üniversitelerine evrensel bir kapı açılmış olur.

Bütün dünya üniversitelerinin ülke dışında birlikte çalıştığı en az bir üniversite veya bilimsel enstitü vardır. Bölgesel işbirliğinin yanında, bölgeler üstü ortak çalışma projeleri yapılmaktadır. Özellikle büyük ve pahalı teknolojik araştırmalar, ancak uluslararası işbirliğiyle mümkün olabilmektedir, çünkü çok büyük parasal kaynaklara ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun en güzel örneklerinden biri Avrupa Birliğinin araştırma ve geliştirme fonlarıdır. Avrupa bilimsel araştırma ve geliştirme fonları devletler üstü bir organizasyon halini almıştır. Avrupa Birliği, ekonomik birlikteliğin yanı sıra bilimsel bir birlik halini almaktadır. Bilimde ülkelerarası ortak çalışma vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. Bilim ülkelerarası sınırları kaldırmıştır. Avrupa Birliği, özellikle ülkelerin dış politika çalışmalarına destek vererek, ülkelerarası işbirliğini artırıcı görevler üstlenmiştir. Bunun en iyi örneklerden biri, büyük firmaların yatırımları ve ARGE çalışmalarıdır. Bilindiği gibi, büyük firmaların yatırım alanları sınır tanımamakta ve bu firmalar dünyanın her yerindeki en iyi donanımlı uzmanlarla birlikte çalışmaktadırlar. Bilimin uluslararasılaşması sadece bir olgu değil, aynı zamanda bilinçli bir programdır. Uluslararası bilimin karakteri sadece yapısal, işbirlikçi ve iletişim özellikleriyle sınırlı olmayan, aynı zamanda normları olan bir yapıdır.

Gerçek bilimin karakteri, ırkçılık gütmek veya sınıfsal ideoloji veya dinsel sınıflandırmaları tanımamak ve algıların yapılmasına müsaade etmemektir. Uluslararasılık sadece temel bilimsel araştırmalar yapmak, bilgi üretmek ve tartışılan sorunları çözmekten ibaret değildir. Uluslararasılık, her şeyden önce bilimsel yöntemler geliştirmek, doğruluğu kanıtlanabilir bilgilere ulaşmak ve şeffaf

olmak, kısaca belirli bir bilimsel kaliteye ulaşmak ve bunu dünyaya kabul ettirmektir. (In: forschung Mitteilung der DFG 4/2010 (2010 s.7))

Şayet uluslararasılık veya bilimin uluslararasılaştırma söz konusu ise, burada genellikle bilim adamlarının karşılıklı etkileşimi kastedilmektedir. Burada sözü edilen, bilim adamlarının, politikacılar üzerine baskı kurarak, bilimin uluslararası hale gelmesinden başka bir şey değildir. Özellikle bilim adamları, bilimsel başarıların, ancak diğer bilim insanlarıyla gerçekleşeceğine inandıklarından, laboratuvarlarını kurumlarını ve araştırma merkezlerini yabancı bilim adamlarına açarak hem bilgiyi paylaşmışlar, hem de kendilerinin bu alandaki başarılarını başka bilim insanlarına gösterme imkânı bulmuşlardır (Craig 1992. S. 25).

Bilimin uluslararasılaşması bir açıdan da ülkelerin bilimsel başarılarını sunmasından başka bir şey değildir (Craig 1992.S.28).

Bilimin uluslararasılaşmasını, bilim olgusu ve bilimsel terminoloji açısından iki yönlü olarak ele alabiliriz.

1. Uluslararası Bilimin Biçimselliği

Terminolojiyi daha iyi anlamak için uluslararasılık kavramını dört bölümde incelememiz gerekir

a) Bilim adamlarının ideolojik davranışları: Bu tamamen karmaşık bir durumdan çok farklılık gösteren bir olgudur. Daha çok meslek gruplarının milliyetçi davranışlarıyla ilgilidir. Yani bazı meslek grupları veya bilim adamları milliyetçi davranışlar sergileyebilir. Örneğin 80li yıllarda Almanya’da Heilderberg Üniversitesine bağlı bir grup bilim adamının, kendi ulusal kültürlerini koruma teziyle, Alman göçmen politikasını eleştirmeleri ve ırkçı söylemlerde bulunmaları gibi.

b) Uluslararasılık bilimsel olarak, kurum veya araştırma yöntemleri ve kazanılan bilimsel sonuçlar olabilir. Buradaki işbirliği ilkesi ulusal veya uluslararasıdır. Farklı hedefler gözetilerek ulus üstü bilim politikası izlenmesidir; örneğin, uluslararası bilim adamlarının mübadelesinde de ulusal bilimsel hedefler izlenebilir. Her zamanın uluslararası hedefler ışığında bazen ulusal çıkarlar, bilim alanında da gözlenmektedir.

Uluslararası bilimsel yeterliliğe verilen en büyük örnek kuşkusuz “Nobel Ödülüdür”. Nobel ödülü dünyadaki birçok bilim adamı için bilimsel yeterliliğin en büyük göstergesidir ve bilime teşvik eden bir teşvik sistemidir. Bu ödülü almak için birçok bilim adamı ya birlikte ya da diğer ulusların enstitülerinden ya da laboratuvarlarından yararlanarak bilim yapmaktadır. Nobel ödülü bilimsel rekabette uluslararasılığı teşvik etmektedir.

c) Burada aynı bölgesel veya aynı bilimsel kavramları kullanmak gerekmede, çalışma sistemi ancak bilim adamı uluslararası bilimsel kategoriye dahil edilerek, bu şekilde evrensel geçerlilik kazanmaktadır.

d) Son olarak bilimsel yöntemler bilim adamı ancak uluslararası normların geçerli olduğu yöntemleri kullanarak bilim ve araştırma yaptığında gerçek anlamda bilim adamı olabilir veya çalışmalarınız bu uluslararasılık ölçütüne göre değerlendirilir. Yani uluslararası çalışmaların bilimsel normları terminolojik olarak farklı yaklaşımlar getirir. Yukarıdaki örneklerde anlatıldığı gibi uluslararası ve uluslararasılık farklı şeylerdir. Bu iki kavram birbirinden bağımsızdır. Örneğin Birinci Dünya Savaşı sonrasında alman bilim adamlarının boykot edilmesi ve bunun yanında alman bilim adamlarının da karşı tarafın bilim adamlarını boykot etmesi, ancak kurum olarak uluslararasılığı etkilemektedir. Yoksa bilimin uluslararası normlarını kapsamamaktadır. Yani, bilimin uluslararası normlara göre yapılmaması gibi bir oluşum söz konusu değildir. Aynı zamanda bilim adamlarının çeşitli konferanslara politik nedenlerden dolayı çağrılmamaları, onların bilim adamı olmadığını göstermez. Her iki tarafta da politik düşüncelerden dolayı boykotu destekleyenler olmuştur veya buna karşı taraf tutan bilim adamları da vardır. Örneğin, ünlü matematikçilerden olan Rilke Saunerler ve Kenner Richard von Mises'in çalışmaları boykota rağmen dünya çapında ses getirmiş ve yayınları kabul görmüştür. Buna karşın " Ludwig Bieberbach'ın Bologna'da yapılan uluslararası matematik kongresine yaptığı başvuru reddedilmiştir.

Richard von Mises Nazilerin iktidara gelmesini hoş karşılamamış ve desteklemediği için, Türkiye'ye kaçmış, çalışmalarına burada devam etmiştir. Bu iki örnek bize, bilimin içeriğinden çok bilim adamlarının politik yaşamdan kişisel olarak etkilendikleri, fakat bilimsel çalışmalarını her zaman evrensel bilim normları dahilinde yaptıklarını gösterir.

Bilimde uluslararasılığın kurumsal olarak karışık bir ilişki yumağı vardır. Uluslararası bilimin amacı, ulusal bilimsel kurumların uluslararası kurumlarla işbirliği yaparak iletişim kurmaları, bilimsel sonuçları karşılıklı değişimleri ve bilimsel kuram ve yöntemlerin geliştirilmesi, yayınlanmasıdır. Bilimsel normlar gereği bazen bilim adamlarının yaptığı çalışmalar reddedilmekte ve yayınları bilimsel bulunmamaktadır. Çalışmaların neden reddedildiğine dair bazen bilimle ilgisi olmayan normlar gösterilebilmektedir. Bu daha çok kişisel nedenlerden dolayı olmaktadır. Bu tür olumsuzlukların yaşanmaması, yani bilimsellikten ödün vermeden araştırmaların yapılabilmesi için, Crawford'a göre, uluslararası örgütlenmeler, işbirliği ve uluslararası bilim adamları arasında iletişim ve çalışmaların geliştirilmesi gerekir. Crawford, bilimin ancak bu ilişkilerin yoğunlaşmasıyla evrenselleşebileceğini vurgular. (Crawford 1993.S.38)

2. Bilimin Uluslararası Statüsü

Uluslararasılık bir üst normu ifade eder ve sadece uluslararası bağlantı anlamında değer kazanır. Uluslararasılık aynı zamanda diğer bilimsel normlardan bağımsızdır. Bilimsel geçerliliği uluslararasılığa bağlıdır ve sadece araştırmancının bilimselliğini kanıtlayan özellikler taşır. Uluslararası özelliklere sahip olmayan araştırmalar reddedilme normlarını da tehlike olarak beraberinde taşır. Diğer yandan bilim dünyası bu normların ne olduğu konusunda hem fikir olsa da, birkaç yıldır uluslararası bilimsel normlarla ilgili tartışma hala sürmektedir; hangi ölçütlerin olması ve ölçütlerin ağırlıkları ve nelerin ölçüt olarak kabul edilmesi gerektiğinin kabulü ve reddinin bir bilim adamından diğer bilim adamına değişiklik gösterdiği görülmektedir. Dini inanç, cinsel sınıf farkı ve ırkçı bakış açılarını yansıtımlarından dolayı bir bilim adamının çalışmalarının reddedilmesi olağan bir durum olmakla birlikte, bilim dünyasında bu tür örnekler çok azdır. Yani bilimsel çalışmaların reddedilme sebepleri daha çok uluslar üstü normlara uyulmamasındandır.

Uluslar üstülüğe ve bilimsel normlara uymamaya bahane olarak, ırkçılık veya cinsel ayrım gibi suçlamalar yapabilmektedir, fakat bu durum bilim adamının normlardan kurtulması için yeterli değildir. Uluslar üstü bilim normları artık ulusal normlar haline de çoktan gelmiştir. Zaten bir ulusun ulusal bilim normlarının başarılı olması, o ulusu uluslar üstü bilimsel bir sınıfa taşımaktadır. Bu bilimsel normların aşırı çoğalan bilimsellik anlayışını sınırlamak gerekir. Çoğulculuk olarak, bilimsel kuram normları veya farklı bilimsel yaklaşımlar ve aynı bilimsel anlayışın farklı değerlendirmeleri anlaşılmaktadır. Çoğulcuların dünyası tarafından detaylandırılmasına rağmen, çoğulculuk normunun kabul edilmesi uluslar üstülüğünden bağımsızdır. Diğer yandan hem uluslarüstülük hem de uluslararasılık bilimde çoğulculuğu desteklemektedir. Çoğulculuk ve uluslararasılık yeni kuramları oluşturmada ve sonuçların alınmasında bilimsel aktiviteyi yükseltir.

Çoğulculuk kavramı aynı zamanda kavram olarak, farklı bilimsel görüşlerin kabulü ve aynı değerde değerlendirilmesi olarak nitelendirilir. Bu yüzden bilimde çoğulculuk, uluslar üstü gibi bilimsel değerlerin kabulü veya reddi şeklinde nitelendirilebilir. Bu iki kavramın ilişkisine gelince karşımıza iki olasılık çıkmaktadır.

Bilimsel normların karşılanmaması sonucu çalışmaların reddedilmesi, bazen bilimsellikten uzak ifadelerle yazılabilmekte veya nitelendirilmektedir. Örneğin; doçentlik raporları çoğu kez bilimsel nedenlerden dolayı değil, teknik nedenlerden dolayı reddedilmektedir. Burada kişisel tutumlar rol oynamaktadır. Bu raporlarda uluslar üstü bilimsel normlar pek kabul görmemektedir. Bu tür raporlarda bilimin ulusal bir örneğiyle karşı karşıya kalmaktayız. Hâlbuki bir bilim dünyası, uluslar üstü bilim normları ve çalışmaları örnek almalıdır. Biz burada ulusal normları ön plana çıkararak,

bilim adamlarını hızlı bir şekilde ulusallaştırmaktayız. Bu tür bir bilimsel tavırla aynı zamanda bilim de ulusallaştırılmakta ve yerelleştirilmektedir. Bu tür bilimsel tavırlar ülkemizin hızlı bir şekilde dünyadaki bilim dünyasından uzaklaşmasına neden olabilir. Terminolojik bilgiler bize bilimin uluslararasılaşmasını anlatarak, uluslararası bilimsel anlayışı bilme imkânı tanır ve bizi evrenselleşmeye götürür. Uluslar üstülük bilimi evrenselleştirir. Evrenselleşmek çok çeşitli nedenlere bağlıdır. Evrenselliğe ulaşmak için çaba gerekir, ama bu arada, yapılan bilimin uluslar üstü olması gerekmez. Terminolojiden hareket edersek, uluslar üstülük genel bilim yapma kurallarına bağlıdır ve özel normları gerektirir.

3. Sosyal Bilimlerin Uluslararasılaştırılması

Terminolojik açıklamalardan ve tarihsel bakış açısından dolayı bilim denince, genellikle akla doğal bilimleri gelir. Acaba sosyal konular ne kadar bilimsel kapsamdadır? Sosyal Bilimlere uluslararası bilim ne ölçüde öncelik tanımaktadır? 18.yy sonlarına kadar sosyal bilimlerin ve edebi yazıların başlıca esin kaynağı kutsal yazılar ve orta çağda yazılmış eserlerden oluşmaktaydı. Sosyal alanda bilimsel ölçütler neredeyse yok denecek kadar azdı ve ya da bilimsel ölçütler fazlaca dikkate alınmamaktaydı. Uluslararası bir rekabetten bahsetmek oldukça zordu. Yapılan tartışmaların çoğu eserlerin özgünlüğü ve intihal olup olmadığı hakkındaydı. Özellikle sosyal bilimlerdeki eserleri bilimsel açıdan inceleyen ve eleştiren kişilerin ne ölçüde bilim adamı olduğu da önemli bir tartışma konusuydu.

Günümüze gelirsek, sosyal bilimlerde doğal bilimlerde olduğu gibi evrensel bilim normlarına tabidir. Yapılan araştırmaların sonuçları sosyal bilimlerin de evrensel bilim ölçütleri çerçevesinde yapılmakta olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle dünya çapında sosyal bilimlerde yapılan kongrelerde ve atanma ölçütlerinde de bilimsel ölçütleri ve evrensel normları görmekteyiz. Sosyal bilimlerde çalışma yapan bir akademisyen bir araştırma kurumuna veya bir üniversiteye atanmak için başvurduğunda, kurumlar yapılan çalışmaların bilimdeki yerini uluslararası bilimsel ölçütler çerçevesinde sorgulanmaktadırlar.

Sosyal bilim alanında düzenlenen kongreler yaklaşık 15. Yy sonundan itibaren kurumsallaşmaya başlamıştır ve bugün bu kongreler artarak devam etmektedir. Buna en iyi örnek yaklaşık 150 yıldır yayınlanan "thesaures lingua latinae" dergisidir.

Kaynakların birleştirilerek ortak kullanımı sosyal bilimlerde yapıla gelen bir alışkanlık halindedir. Çünkü sosyal bilimlerde devletin katkısı doğal bilimlerden çok daha azdır.

Disiplinleri ulusal kaynaklarla açıklamak sadece nesnenin o ulus içerisinde nasıl algılandığını gösterir. Diğer yandan sosyal alanlarda ortak kavramlar oluşturulmasıyla, yapılan bireysel ve tek bir ülkeyle ve diliyle sınırlı açıklamalar önemsiz hale gelebilir. Dilbilim alanında Fransız yapısalcılığının ve Rus biçimselliğinin ulusal düzeyde kalarak yeterince uluslararasılaşamaması buna iyi bir örnektir. Bu alanlar uluslararası iş birliğine açıldıkça, görülür ki ortak kavramlar geliştirilebilir ve birlikte uzun yıllar çalışılabilir.

Uluslararasılığın önemli bir aktör olduğu alanlardan biri de kültürler arası ilişki kavramıdır. Son 10 yılda bu konuda yüzlerce kitap ve makale yazılmıştır. Uzun yıllar doğu-batı ilişkisinin kesilmesinden sonra, 90'lı yıllardan sonra kültürel anlamda bir patlama yaşanmış ve işbirliği oldukça artmıştır. Örneğin; Avusturya Kültür Bakanlığı her 5 yılda bir kültürlerarası iletişim konusunda yaklaşık 4 bin sosyal bilimcinin katıldığı bir konferans düzenlemektedir. Bu tür organizasyonlar, yapılan bilimin uluslararası kabulü anlamı taşımaktadır. Sosyal bilimlerde de, uzmanlık alanı özelliklerine göre uluslararasılaşmayı da öngörmesi, bu alanların ilk önce ulusal olması daha sonra bilim adamlarının kendilerini ispat etmek amacıyla ve yaptıkları işlerin uluslararası alanda da kabul görmesi amacıyla da yapılmaktadır.

Diğer yandan, özellikle edebiyat ve dilbilim alanlarında yapılan çalışmalar daha çok ilgili ülke edebiyatının ve eserlerinin ne kadar önemli olduğunu anlatmak için yapılmaktadır. Burada uluslararasılaşma, aynı zamanda kültür transferidir. Ulusal kültürü uluslararası bir bilim dalı haline getirmek de bunun içinde sayılabilir. Uluslararası birçok üniversitede Türkoloji biliminin yapılması buna örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanında yabancı bilim adamlarının bir ülkenin kültürünü tanımak için o ülkeye gelerek, çalışmalar yapmaları, o ülkenin kültürünü uluslararası arenaya taşır. Ayrıca karşılaştırmalı edebiyat gibi iki ulusal kültürün karşılaştırılması ve yeni kuramların, yeni yorumlama tekniklerinin ortaya çıkışı, bir kültürü evrensel bilimsel normlara taşır. Sadece filoloji bilimleri değil, sosyoloji tarih ve diğer sosyal bilimlerde de ortak çalışmalar yapılmaktadır.

Kültürel alanda bir başka bakış açısı ise, bilim uluslararasılaşmasında ortak sorunlar ve çalışma programlarının tartışılmasıdır. Örneğin; "cultural studies", yabancı kültürleri anlama ve yabancı kültürlerin özelliklerini kavramada önemli bir uluslararası kültür kuramsal yaklaşım getirir. Bu şekilde ulusal kültür yabancı bilim alanlarının incelemesine açılır. Kültürel yaşamdan kaynaklanan sorun odaklarının saptanmasıyla, bu konuya ilişkin çözüm yöntemlerinin oluşturulması mümkün olabilir. Bu tür araştırmaların yapılmasının başka bir amacı da "evrensel kültür" değerlerinin ortaya konulması ve oluşturulmasıdır. Özellikle günümüzde sınırlar açılarak kültürler birbirine yaklaşmış, teknolojinin yardımıyla medya tüm dünyayı ortak bir kültürle aktarmaya başlamıştır. Kültür

ilişkisinin sınırları aşması ve dünyanın bundan etkilenmesiyle birlikte, kültürlerarasılık ve uluslararasılık kavramlarını yeniden tanımlamak ve ortaya çıkan sorunlara yeni çözüm yöntemleri bulmak zorunlu bir hal almıştır. Kültürlerin uluslararasılaşması süreci artık geri dönülmez bir biçimde gelişmektedir. Modernleşme kavramı adı altında bu alanda yer alma veya bu kültürün oluşmasına katkıda bulunma yarışı hız kazanmıştır. Bilim adamları da bu gelişmelerden etkilenerek, kendi bilim alanlarını bu oluşuma adapte etmeye başlamışlardır. Daha önce sözünü ettiğimiz gibi, 90'lı yılların sonunda, dünyada "kültürlerarası iletişim" adı altında yeni bir alan oluşmuştur. Bu alana tıp, sosyoloji, psikoloji, filoloji, felsefe ve edebiyat bilimleri de sahip çıkarak, kendi bilim adamlarını bu alana entegre etmeye başlamışlardır.

Uluslararasılığın artmasıyla birlikte disiplinler arası bir çalışma kültürü doğmuştur. İlginç olan ise hükümetlerin bu tür çalışmaları artan bir şekilde teşvik etmeleridir. Hükümetlere göre ortak çalışma programları bilimsel ilişkiyi de arttırmaktadır. Disiplinler arası çalışmalar da benzer şekilde ulusların birbirleriyle ilişkilerini olumlu yönde etkileyebilir. Bu beklenti disiplinlerarası çalışmaların uluslararası bilim çalışmalarını arttırdığı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu tür ilişkiler ancak taşınabilir ve gelişmeye açık ilişkiler elde edilerek, bilgi biçimlerinin evrenselleşmesi sonucu ortaya çıkarsa başarılı olurlar. Diğer yandan asıl amaç ortak kültür değerleri yaratmanın yanında, bilginin yayılması, rekabete açılması ve denetlenebilir olmasıdır. Bilim ancak, denetlenebilir, şeffaf ve ortak evrensel bilim kurallarına uygun yapılırsa nesnel olur. Ayrıca, bilim hiçbir ulus ya da kültürün tekelinde olmamalı, herkese açık ve ulaşılabilir olmalıdır.

4. Sosyal Bilimlerde Uluslararasılaşma Nedeniyle Ortaya Çıkan Sorunlar

Sosyal bilimlerin amacı yalnızca tarihsel olayları ve öncelikle metinleri yorumlamak olmamalıdır. Dikkat çeken konu ise metinleri yorumlama yöntemlerinin, bilim alanını uluslararasılaştırma veya kültürü aktarmaya katkısının olmamasıdır. Burada söz konusu olan daha çok bilimin kuramsal ve yöntemsel üst yapısını oluşturmaktır. Yorum biçimi veya yöntemsel ve kuramsal yöneliş daha çok diğer disiplinlerden alınmıştır.

Disiplinler arasındaki değiş tokuş konusunu üç başlık altında toplayabiliriz. Disiplinlerarası çalışmanın genel şartları, hem dış alandan gelen yorumlama tekniklerini hem de yerleşmiş sosyal bilimlerdeki öz eleştiri anlayışını reddetmemektir. Üçüncü olarak disiplinler arası etkileşimi yani, her yeni bilimsel anlayışın uygulama ve etkileme koşullarını oluşturmaktır. Son olarak, bu aşamalardan sonra, dış etkidен çok içteki etkiye önem vermek önemlidir. Benedetto Croce's'e göre; sosyal bilimlerin ait olduğu kültür ve dil alanına kök salması ve temel politik alanlarına hapsolması daha çok doğal bilimcilerin suçudur. Diğer yandan, yabancı bilim adamlarının düşüncelerinin ve

yöntemlerinin takip edilmesi çok daha yaygındır (Ciroces 1992.S. 299). Diğer yandan, sosyal bilimlerin alanının evrenselleşememesine sosyal bilimlerde ulusal ödüllerin verilmesine karşı çıkış ve bunun uluslararası bilim adamlarına açılması gereğine, bunun yanında ulusal bilim insanlarının kendi kendilerine konuşmalarının bilimsel yetersizliğe yol açtığını söyleyebiliriz. Buna karşı sosyal bilimlerin alanında da bilimin evrenselleşmesinin bilimsel gelişmelere ışık tutacağını iddia edebiliriz. Uluslararası bilim adamlarının, sosyal bilimlerde de evrensel teoriler üretebileceğini çeşitli örneklerde görmekteyiz. Rene Welleks ve Austinwarrens'in ürettiği edebiyat kuramı (teorie of literatüre) çalışmasını evrensel bilime örnek olarak gösterebiliriz.

Batı kültüründe ortak kültür mirasının hala Hristiyanlık olmasına rağmen, sosyal bilimlerde bir ortak kavram kültürü geliştirilemediğinden, bu alanların uluslararasılaşması da zorlaşmaktadır. Ulusal kültürde geliştiren kuramların ortak özellikler arz etmemesi de uluslararasılaşmayı olumsuz yönde etkilemektedir. Doğa bilimlerinde ise bunun tam tersi yaşanmaktadır. Gerçi son yıllarda bu alanda ortak bir bilim anlayışı hakim olsa da, henüz bu konuda bilimsel ölçütler tam oturmamıştır. Bunun nedenleri olarak, doğadaki düzenin ve bununla ilgili algının çeşitli olması sayılabilir. Dinsel inançların farklı olması ve İdeolojik yapıların ülkeden ülkeye farklılık göstermesi ve felsefi ve bilimsel deneyimlerin farklı oluşları da evrenselliğin önünde engel olarak görülebilir.

Doğa bilimlerinde disiplinler arası işbirliği ideal bir şekilde olmasa da işlevselliğini her zaman korumuş ve devam etmiştir. Sosyal bilimlerde ise bu mümkün olmamıştır. İyi bir fizikçi aynı zamanda iyi bir matematikçidir, ama iyi bir sosyolog iyi bir edebiyatçı ve dilbilimci değildir. Doğal bilimlerin neredeyse birbirini tamamlarken sosyal bilimlerde farklı alanların birbiriyle ilgisi yoktur. Özellikle doğa bilimlerinde sınırları aşan kuramlar oluşturulurken sosyal bilimlerde bu tür kuramlar çok nadirdir. Yaptığımız bu karşılaştırma disiplinler arası çalışmalarda da benzerdir. Bu yüzden sosyal bilimlerde uluslararasılık yeterince geliştirilememiştir.

Sonuç

Bilimde uluslararasılaşma önce bilimsel bir programmış gibi anlaşılabilir ve bu bağlamda bilimsel taslaklar çözümlenerek ve açıklanabilir. Bilimsel araştırmalar kurumun uluslararası alanda araştırma yeteneğine kavuşması ve şartların oluşması gerçekten kurumun gelişmişliği ve uluslararası standartları yakalaması açısından önemlidir. Özellikle, uluslararası bilimsel toplantıların düzenlenmesi ve bilim adamlarının karşılıklı bilgi alışverişinde bulunması ve yayınların yapılması çok önemlidir. Bu tür toplantılarda ulusal sınırların dışına çıkılarak bilim toplumu (scientific community) sınırları içerisine girilmektedir. Makale ve bildirilerin değerlendirilmesi ve yayınlanması yoluyla çok geniş bir alanda bilimsel bilgi alışverişi yapılmaktadır.

Günümüzde bilimsel toplantıların teşvik edilmesi ve mali açıdan desteklenmesinde aynı zamanda özel kurumların katkısı da unutulmamalıdır. Kurumlar da bilimin uluslararasılaşmasına ve gelişmesine katkı sağlamaktadırlar.

Uluslararasılaşma artık günümüzde normal bir durum gibi algılanmaktadır. Üniversitelerin ve araştırma kurumlarının dış bağlantıları yoksa bilimsel gelişmişliğine de şüpheyle bakılmaktadır. Yapılan her bilimsel toplantıya, muhakkak yabancı bilim adamları davet edilmektedir. Diğer yandan uluslararasılaşma bir norm değildir. Gerçi normlaştırma teşvik edici olabilir, ama bilimsel normlar uluslar üstü bilimsel çalışmalardan bağımsızdır. Uluslararası bilimsel teşviki, bilimsel açıdan kuramsallaştıramayız, çünkü sonunda bu tür teşvikler hep politik alandan kaynak bulmaktadır. Bu teşviki daha çok politikacılar yapmaktadırlar. Sonuçta yapılan bu teşvik, bilimde herkese aynı şansı vermek demek değildir. Amaç daha çok başka ülkelerin beyinlerinden yararlanmaktır. Şimdiye kadarki bilimsel gelişimlere baktığımızda, kuram ve yöntemler, ancak sınırlar dışına aktararak yapıldığında uluslararası kabul görmüşlerdir. Ulusal şartlar ve gelenekler çerçevesinde yapılan bilimsel çalışmaların, kısır kalacağı muhakkaktır ve bilimsel çalışmalar ulusal düzeyle sınırlı kalmaya devam edemezler. Bir kısım çevreler uluslararasılığı savunurken, bazıları bundan kaçınmaktadırlar. Uluslar üstülük homojen bir dünya anlamına gelmemektedir. Erich Auerbach'a göre "Dünyamız gittikçe küçülmekte ve çeşitliliğini kaybetmektedir. Dünya edebiyatı, ortak noktalarımızı insani değerlerimizden değil, çok çeşitlilikten meydana gelmiştir. Birçok kültürün kaynaşmasından oluşmuştur. Ama bugün neler olmaktadır? Gelişen şey nedir? Dünyadaki yaşam git gide birbirine benzemektedir. Avrupa'dan başlayan bu süreç bütün diğer kültürlerin gelenek ve göreneklerini yok etmektedir." (Auerbach 1952.S.301). Auerbach'ın bu görüşü kültürlerarasılığı olumsuz bir gelişme olarak göstermekle birlikte, kültürlerin birbirlerine açılmaları ve birbirlerini anlamaları ve bu etkileşimin bilimsel alana yansımalarını göz önünde bulundurduğumuzda, olumlu olarak geliştirilebilecek bir uluslararasılığın savunulmasını mümkün kılmaktadır.

Kaynakça

1. Lothar Jordan und Bernd Kortländer (1995 Nationale Grenzen und internationaler Austausch Berlin. 1995
2. Crawford A. Transnationalität und Wissenschaftlichen –soziolinguistischen Faktoren (1990) Aachen.
3. Crawford, A. /Shinni/sörlin: Transnationale Probleme, London, 1993.
4. Turner, I; Internationalität der Universität, Wien, 1982.
5. Craig, E ; Zur Geschichte der Komparistik, Berlin, 1992.
6. Cioces, B.; Zur Geschichte der Komparistik, Berlin, 1992.

7. Rene, Welleks ; Yearbook of Comparative and General Literatur, 1988, Frankfurt.
8. Austinwarren, C ; The Western Canon, 1999.
9. Frühwallt, W. Die Werlt von Gestern, 1958, Berlin.
10. Auerbach, A ; Dekonstruktivismus, München, 1987.
11. Yıldırım, C. ; Bilim Felsefesi, Remzi Kitabevi, 1973, Ankara.
12. Yıldırım, C. ; Bilim Tarihi, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1972.
13. Campbell, N. ; What is science New York, 1997.
14. Nagel, E. ; The Structure of Science, New York, 1990.

Extended English Abstract

One of the leading reasons of the globalization of science and the transformation of science into an international interaction is the fact that transnational scientific organizations and mutual scientific studies are carried out intensively. These co-operation and organizations are physically not only just large projects that are described by the term “large facilities” but also they have become a large organization in which exchange of scientific information is made and for which scientists make thousands of kilometers per year. Internationalization turned into a “normal” phenomenon for the scientific community. Incentives given to international projects by countries are available not only for native scientists but also for all scientists from all over the world.

Relations in scientific studies gave rise to large increases in both theoretical and applied sciences especially after World War II. The main reasons for this increase are the promotion of the above-mentioned researches around the world and their being available for both native and foreign scientists. Financial sources are given to both native and foreign scientists, their expenditures of their conferences are covered, and all the expenses of guest scientists are undertaken as well. Furthermore, masters or doctoral programs of foreign students are supported by countries. Internationalization of science can be understood as a sophisticated scientific programmer and scientific drafts are analyzed and explained in this context. Scientific research has a great importance as regards of the gaining of the institution ability to research in the international arena and the occurrence of the conditions of sophistication of the institution to meet international standards. In particular, organization of international scientific meetings, mutual exchange of information and publications are very important. During such meetings, going beyond the national boundaries it is entered into the borders of science society (scientific community). Through the publication and assessment of articles and papers an exchange of information in a wide range of area is realized.

Nowadays the contribution of private institutions in promoting and financially supporting of scientific meetings should also be noted. Institutions also contribute to the internationalization and development of science.

Internationalization is now perceived as a normal situation. When universities and research institutions do not have external links, the scientific level of development is considered doubtful. Foreign scientists are certainly invited to each of the scientific meeting. On the other hand, internationalization is not a norm. However sometimes scientific studies can be rejected without

obeying general scientific norms or they can be characterized as unscientific statements without giving any reasonable scientific explanation just away from scientific norms. For example, associate professor reports are generally rejected not because of scientific reasons, but due to technical reasons. Within this context personal attitudes play an important role here. In these reports, many supranational scientific norms are not accepted. Such reports are symbols of the national science. Instead the scientific community should take the work of supranational norms of science as a model or pattern. Upon paying attention much to the national norms, we actually nationalize scientists quickly and as result the science itself. Thus it is quiet important to stay away from that kind of a mentality.

Though standardization may be encouraging, scientific norms are independent of supranational scientific studies. We cannot institutionalize the promotion of international science in terms of science, because at the end, such incentives always find sources from the political field. This incentive is generally made by politicians. This incentive in science does not mean to give everyone the same chance. The goal is mostly to make use of the brains of other countries. When we look at the scientific developments that have been made so far, theories and methods have been accepted internationally when transferred out of the international borders.

Scientific studies conducted in national conditions and traditions will be no doubt poor and they cannot continue to be limited to national level. While some circles defend internationality, some of them tend to avoid it. Supranationality does not mean a homogeneous world. According to Erich Auerbach " Our world is increasingly getting smaller and is losing its diversity. World literature has occurred due to much diversity, not because of the commonalities of human values. It was created by the integration of many cultures. But what is happening today? What is developing? Life in the world becomes increasingly similar to each other. This process that began in Europe destroys all customs and traditions of other cultures." (Auerbach 1952.s.301). In Auerbach's opinion interculturality is seen as a negative development, however, considering the cultures which open up to each other and understand each other, and the implications of this interaction to the scientific field, it makes possible to defend of the positive development of internationalization.